

Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas

Peaminister Jüri Ratas

Austatud riigikogu aseesimees!
Lugupeetud riigikogu liikmed!
Head saalisviibijad ja kuulajad!

Tänaan kõiki, kes tänase ettekande koostamisse oma panuse andsid – konkreetsemalt riigikantseleid, haridus- ja teadusministeeriumi, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, rahandusministeeriumi, Eesti Teaduste Akadeemiat, Eesti Teadusagentuuri ning kogu Teadus- ja Arendusnõukogu. Suur tänu ülikoolidele ja igale teadlasele nende väga tulemusrikka töö eest.

Valitsus on teadus- ja arendustegevuse probleemide ja nende lahendamisega süstemaatiliselt ja tulemuslikult tegelenud. 2018. aastal toimus Teadus- ja Arendusnõukogu koosolekuid sagedamini kui varem. Viiel korral arutati nii teaduspoliitika kui ka rahastamise teemasid, analüüsiti rahvusvahelise koostöö ja innovatsiooni soodustamise võimalusi. Olen aasta jooksul isiklikult kohtunud kõigi Eesti ülikoolide juhtkondadega. Lisaks on mitmeid teaduse ja ettevõtluse koostöö ning innovatsiooniteemasid lahendanud valitsuse majandusarengu komisjon ministrite tasemel.

Eelmise aasta 19. detsembril, vahetult enne jõule, allkirjastasid erakonnad, teadlased ja ettevõtjad teadusleppe. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine avalikust sektorist peab tõusma 1%-ni sisemajanduse kogutoodangust – sellise eesmärgi saavutamine eeldab ühiskonna kõigi osaliste panust. Rahasummast olulisemad on muutused, milleks valmisolekut poliitikud, teaduskogukond ja ettevõtjad leppega kinnitasid. On selge, et ettevõtjate ja teadlaste koostöö parandamiseks ei piisa ainult lisaraha andmisest. Teadlased lubasid eelisarendada Eesti majanduse ja ühiskonna arengule suunatud valdkondi ning ettevõtjate esindajad teha enam koostööd teadlaste ja teadusasutustega. Kuigi raha saab olla ainult vahend vajalike institutsionaalsete ümberkorralduste käivitamiseks ja koostööd teevad inimesed, kipub raha olema tänapäeval olulise võimaldaja rollis.

On teada, et teaduskulutuste osakaal sisemajanduse koguproduktis sõltub nii statistilistest detailidest kui ka majanduskasvust tervikuna. Näiteks kui majandus kasvab kiiremini, kui oli prognoos, langeb ka teaduse rahastamise osakaal SKPs ja on palju rahulolematust. Kui aga SKP peaks langema, kasvab teaduse rahastamise osakaal ilma, et teadlastel rohkem raha oleks. Lisaks korrigeeritakse statistikat, sealhulgas SKP kasvu, meetodiliste täpsustuste käigus veel mitu aastat tagantjärele. See kõik teeb 1% saavutamise tänamatult sõltuvaks paljudest teguritest. See ei ole aga minu jaoks vabandus. Kindlasti pean vajalikuks teaduse rahastamise jätkuvat kasvu, nagu oleme kõigi erakondade, teadlaste ja ettevõtjatega kokku leppinud.

Hiljuti avaldas statistikaamet 2017. aasta teadus- ja arendustegevuse kulutuste andmed. Selgub, et kulud kasvasid 270-lt miljonilt 2016. aastal 304 miljoni euroni 2017. aastal. Sealjuures kasvasid just avaliku sektori kulutused 127-lt 156 miljoni euroni. Oluline on mõista, mis on numbrite taga. Näiteks ei sisalda need summad kogu riigieelarvelist teaduse rahastamist, sh näiteks doktoriõpet või rahvusvahelistes teadusvõrgustikes osalemise tasusid. Sisse on arvatud aga teadusasutuste enda taotletud raha programmist "Horisont 2020".

Kirjeldan seda kõike selleks, et vähendada 1% müstifitseerimist ja suunata edaspidist arutelu suhteliste näitajate asemel pigem reaalsele absoluutsummadele ja sellele, mida me nende summadega teha saame Eesti teaduse, ühiskonna ja majanduse arendamiseks.

Ametis olev valitsus on otsustavalt tõstnud kulutusi teadus- ja arendustegevusele. Riigi eelarvestrateegia 2019–2022 rahastamiskavas nähakse ette lisavahendeid kõrgharidusele ja teadus- ja arendustegevusele haridus- ja teadusministeeriumi haldusalas kokku mahus 60,4 miljonit eurot. 2019. aasta riigieelarves on kavandatud teadus- ja arendustegevusele 220,2 miljonit eurot. Meenutame, et aastatel 2016 ja 2017 oli vastav summa 175 miljonit ning 2018. aastal 206,2 miljonit. Jah, me pole suutnud käia ühte sammu kiire majanduskasvuga, kuid hüpe on olnud märgatav ja ilmestab meie valikut investeerida tulevikku.

Eriti märkimisväärselt on kasvanud teadusasutuste põhiinstrumentide rahastamine, mille all me mõtleme teaduse baasfinantseerimist ja uurimistoetusi. 2015. aastal moodustas nende rahastamine kokku 47,5 miljonit eurot. Viimaste aastate kasvu tulemusena küündib summa 67,1 miljonini 2018. aastal ja 80,1 miljonini 2019. aasta planeeritavas eelarves. Eriti on suurenenud stabiilse rahastuse ehk baasfinantseerimise osa, mille suhe võrreldes konkurentsipõhise rahastusega on kasvanud 19 protsendilt 2015. aastal 49 protsendile 2019. aastal. See tähendab teadlastele suuremat töörahu ning kindlust oma teadustööde tegemisel.

Head kuulajad, Eesti teaduse tase on tavapärase mõõdupuu järgi väga kõrge hoolimata saavutamata jäänud rahastamisesmärgidest. Rahul saab olla nii üldise publitseerimisaktiivsuse kui ka paljutsiteeritud artiklite osakaaluga. Juba 2016. aastal publitseeriti 1659 kõrgetasemelist artiklit miljoni elaniku kohta, millega saavutati teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias 2020. aastaks seatud eesmärk. Kui vaadata paljutsiteeritud artiklite osakaalu, mis veelgi paremini ilmestab teaduse kvaliteeti, on Eesti viimaste aastatega väga kiiresti arenenud ja ületab kindlalt Euroopa keskmist. Kalmer Lauk ja professor Jüri Allik Tartu Ülikoolist on andmebaaside Web of Science ja Essential Science Indicators põhjal välja arvutanud, et kui vaadata artiklite viidatavust, on Eesti 12. teadusriik maailmas.

Meie mõjukuse aluseks on kahtlemata tugev teadlaskond – inimesed, kelle uurimused ja avastused viivad elu edasi. Andmebaasi Clarivate Analytics Web of Science teadlaste mõjukuse ülevaates on nimetatud üle 6000 viimase kümnendi mõjukaima loodus- ja sotsiaalteadlase ja nende hulgas on esile toodud 17 Eesti teadlast. Eesti rahvaarvu taustal on see suurepärane tulemus.

Pidevalt on kasvanud ka Eesti teadlaste ja ettevõtjate osalemine Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevuse programmides. Eesti on programmis "Horisont 2020" osalemise edukuse poolest jätkuvalt Euroopa Liidus väga heal positsioonil, mis kinnitab meie teadlaste ja ettevõtete võimekust ning hinnatust koostööpartnerina.

Eesti ülikoolide suurepärane rahvusvaheline konkurentsivõime on samuti korduvalt kinnitust saanud. 2018. aastast toon esile Tartu Ülikooli esikoha Briti ajakirja Times Higher Education niinimetatud uue Euroopa ülikoolide edetabelis. Pingereas on pärast 2004. aastat Euroopa Liiduga ühinenud 13 riigi 53 parimat teadusülikooli. Teise Eesti ülikoolina on 18ndana ära märgitud Tallinna Tehnikaülikool.

Paljusid ühiskonnaliikmeid huvitavad eri näidikutest ja edetabelitest enam aga teaduse tulemused ja nende praktiline panus elujärje parandamisse. Ootame, et ülikoolid teadus- ja õppetöö kõrval suhtleks ühiskonnaga, uurimistööd viiksid elu edasi ning lahendaksid meie

igapäevaseid muresid. Tartu Ülikooli teadlaste Eneli Kindsiko ja Maaja Vadi doktorikraadiga inimeste karjääriteid käsitlev uuring kinnitab: formaalsete mõõdikute järgi on edukas see teadlane, kellel on palju teadusgrante ja rohkelt tsiteeritud ingliskeelseid teadusartikleid. Ent teadlased omavahel peavad edukaks pigem inimest, kes oma isiksusega suudab teisi inspireerida ning loob oma tööga ühiskonnale praktilist kasu.

Heaks näiteks on Tallinna Tehnikaülikooli tarkvarateaduse instituudi professor Ahto Buldas, kes pälvis 2018. aasta riigi teaduspreemia väljapaistva avastuse eest e-ühiskonna alustehnoloogiate vallas. Uurimistö ründekindlate e-teenuste ja ajatemplisüsteemide loomisel on pannud aluse Eesti e-riigi tehnoloogiatele. Tema rolli on raske üle hinnata ka kahe rahvusvaheliselt eduka Eesti ettevõtte, Cybernetica ja Guardtime arengus. Professor Buldas on ise rõhutanud, et sageli ei ole tema tegevuse eesmärgiks teadus, vaid ta on valmis tegelema ka praktiliste e-riigi arendamiseks vajalike inseneriülesannetega. Nii tema sisuline ja kõrgetasemeline teadustöö kui ka altruistlik mõttelaad on eeskujuks paljudele noorteadlastele.

Hiljuti pälvis Tallinna Tehnikaülikooli vanemteadur Vasilis Kostakis Euroopa Teadusnõukogu maineka alustava teadlase grandit nelja-aastaseks teadusprojektiks. Tema uurimisgrupp püüab mõtestada tuleviku tööd automatiseerimise ajastul ja selle järel. See on taas kord hea näide uurimistööst, mis haakub otseselt proovikividega, millega seisavad peatselt silmitsi nii ettevõtjad, töötajad kui ka poliitikakujundajad. Kuidas suudame kohaneda uute ärimudelite ja töövormidega? Kuidas kohandada oma regulatsioone ja maksusüsteemi nii, et ettevõtjad ja töötajad saaksid end uusi mudeleid kasutades teostada ja samas me ei kohtleks neid erinevalt traditsioonilisest majandusest? Täna me ei tea neid vastuseid, aga üsna varsti peame teadma, ja loodan, et just sellised uuringud aitavad meil tarku otsuseid teha.

Tulevikku vaadates on julgustav viimaste aastate doktorantuuri lõpetanute arvu kasv. 2017. aastal oli lõpetajaid 253, mis on läbi aegade kõrgeim näitaja. Näiteks kolm aastat varem, 2015. aastal lõpetas õpingud 208 doktoranti. Valitsuse teadlik prioriteet on olnud doktorantide sissetulekute tõstmine ning sotsiaalsete tagatiste suurendamine. Eesti vajab senisest rohkem doktorikraadiga inimesi, kes panustaksid eri eluvaldkondades. Selleks peab riik tagama tingimused ja toetava keskkonna, mis võimaldaks inimestel doktorantuur täies mahus läbida ja kraad omandada.

Nõudlus doktorikraadiga inimeste järele väljaspool teadus- ja arendusasutusi võiks kindlasti suureneda. Kuidas saame loota näiteks erasektori uurimis- ja arendustegevuse märkimisväärset kasvu, kui seal puuduvad inimesed, kes selle eest hoolitseda saaksid?

Austatud riigikogu liikmed, Eesti majandusel ja riigil tervikuna on läinud taasiseseisvumisest alates kahtlemata hästi. Siiski on oluline jätkata majanduse teadus- ja teadmusmahukuse suurendamise kursil. Me ei saa leppida ettevõtete tootlikkuse aeglase kasvu ega Eesti positsiooni halvenemisega Euroopa innovatsiooniliidu tulemustabelis. Me oleme kukkunud 13. kohalt 2015. aastal 15. kohale 2017. aastal. Sihteesmärk aastaks 2020 on 10. koht.

Avaliku sektori teadus- ja arendustegevus toetab kindlasti erasektori teadus- ja arendustegevust, kuid otsus selle kohta, mida keegi toodab ja müüb või kuhu investeerib, jääb lõpuks ikkagi ettevõtja enda teha. Eesti ettevõtteid eristavad Põhjamaade omadest proportsionaalselt suuremad investeeringud masinatesse ja seadmetesse võrreldes immateriaalsete varadega. See ei pruugi alati tähendada aga paremat tootlikkust. On siiski positiivne, et intellektuaalomandi kasutusõigustega seotud toodete osakaal on hakanud kasvama. Kui soovime liikuda kõrgematele väärtusahela astmetele, muutuvad üha

olulisemaks investeeringud immateriaalsesse varasse nagu näiteks teadus- ja arendustegevus, disain, inimeste arendamine, oma tootemarkide väljatöötamine ja reklaam. Eesti ettevõtete kulutused teadus- ja arendustegevusele olid 2017. aastal 143,6 miljonit eurot, mida oli vaid 4–5 miljonit enam kui 2016. aastal. Loodan, et teadusleppes kokkulepitu muudab teadus- ja arendustegevuse ka erasektori jaoks prioriteediks.

Vastavalt koalitsioonilepingule oleme töötanud välja ettepanekud ettevõtete teadus- ja arendustegevuse stimuleerimiseks ja erasektori vahendite suuremaks kaasamiseks. Mitmed neist pakkus ideedena välja kõrghariduse ja teaduse rahastamise ning korraldamise rakkerühm. Valitsus kinnitas juunis rakkerühma ettepanekute põhjal koostatud tegevuskava, mille elluviimist jälgib Teadus- ja Arendusnõukogu ning riigikantselei.

Septembris hakkas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus tööleva tööstuse ettevõtetele pakkuma tootearenduse toetust, mille abil soovime julgustada tööstusettevõtjaid investeerima enam arendustegevusse. Pikemaajalise mõjuna ootame ettevõtete lisandväärtuse kasvu. Juba senine põgus kogemus kinnitab ettevõtjate huvi toetuse vastu ning selle jätkumisel tuleb kaaluda rahastamise kasvu. Me jagame riske, mida ühel ettevõttel üksi ei ole mõttekas võtta, kuid millest ühiskond tervikuna pikemat perspektiivi silmas pidades on selgelt huvitatud.

Haridus- ja teadusministeerium on algatanud valdkondlikud teadusprogrammid. Need on koostatud ettevõtete vajadustest lähtuvalt ja tulemuseks on ettevõtete huvidele vastavad uurimissuunad teadusasutustes. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia programm käivitub 2018. aastal ning ressursside väärindamise programm käivitub 2019. aastal.

Välisinvesteeringute soodustamise ühe tegevusena on majandus- ja kommunikatsiooniministeerium tuvastanud suure teaduskompetentsiga valdkonnad, kus on ühtlasi väga suur äripotentsiaal ning arvestatav tõenäosus investeeringu Eestisse toomiseks. Seda infot kasutatakse edaspidi potentsiaalsetele investoritele väärtuspakkumisi tehes.

Palju on räägitud sellest, et Eestis tehakse rakendusuuringuid võrreldes alusuuringutega proportsionaalselt vähe. Tegelikult on tehnoloogia valmidusastmeid enamgi. Probleemiks on, et Eestis ei arendata teadustöö tulemusi enamasti sellise tehnoloogilise valmiduseni, et ettevõttel oleks majanduslik huvi arendusega ise edasi tegeleda. See tähendab, et tihti ei leia ärilise potentsiaaliga teadustöö piisavat rahastust järgmiste arendusetappide läbimiseks. Investorid peavad riske liiga kõrgeks või ebaselgeks ning projektid satuvad niinimetatud surmaorgu.

Paljud riigid pakuvad selle probleemi lahendamiseks toetust. Samadel põhimõtetel hakatakse 2019. aasta teisel poolaastal pakkuma meie teadlastele arendusgrante selleks, et arendada oma teadustulemused ettevõttele huvipakkuvasse faasi või testida vastavate eelduste olemasolu.

Et teaduse panus vastaks paremini ühiskonna vajadustele, oleme viimastel aastatel valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA) toel arendanud välja ministeeriumide teadusnõunike võrgustiku. Ministeeriumides töötavate teadusnõunike ülesanne on selgitada välja valdkondlikud uurimisvajadused ning teha teadusasutustega koostööd uuringute tegemiseks. Teaduspõhisem lähenemine poliitika kujundamisele ja elluviimisele on otsene võimalus anda teadlastel oma panus riigi ja ühiskonna arendamisse. Ametnikel ja poliitikutel võimaldab see teha aga paremaid faktidel põhinevaid otsuseid. Selliste otsuste aluseks olevat teadustööd, uuringut või analüüsi pelgavad ainult need, kes kardavad tõde.

Seda positiivset kogemust on kavas katsetada ettevõtete haruliitudes, toetades neid arendusnõunike palkamisel. Teadlaskonna ja ettevõtjate koostöö edendamine on mõõdapääsmatu, kui soovime olla konkurentsivõimelised. Arendusnõunik aitab ettevõtjatel ühiselt leida nende tegevusala olulised teadus- ja arendussuunad ning vajalike uuringute tegemiseks teha koostööd ametnike, teadlaste ja teiste osalistega. Esimesed arendusnõunikud asuvad katseprojekti korras haruliitusesse tööle 2019. aasta teisel poolaastal. Soovin, et Eestis oleks enam ettevõtjaid, kes oleks valmis ise selliseid kulusid tegema ning teadlastega koostööd laiendama.

Kõrgetasemelist teadustööd ei saa teha ilma nüüdisaegse teadustaristuta. 2018. aastal algas Eesti teadustaristu teekaardi uuendamise protsess, mille käigus leidis heakskiidu mitu taristut, mis võimaldavad valdkonna ettevõtjatel otseselt kasu saada. Teaduse teekaart on riigi pikaajaline planeerimisvahend, mis sisaldab loetelu uutest või ajakohastamist vajavatest riiklikult olulistest teaduse taristuobjektidest. Ühtlasi on teekaart aluseks riiklike teaduse infrastruktuuri rahastamisotsuste kujundamisele.

Taristu objektid võivad olla nii füüsilised ja võrgustikstruktuurid kui ka liikmelisused rahvusvahelistes teadustaristu organisatsioonides. Seekord eristati juba rakendunud või rakendumas objektid alles rajamisel olevatest objektidest. Kolmanda rühma moodustavad objektid, mis seonduvad Eesti osalemisega rahvusvahelistes teadustaristutes. Pean oluliseks, et teaduse teekaardile kantud taristuobjekte arendataks vastutustundlikult, tasakaalukalt ning Eesti riigi ja ühiskonna arenguvajadusi esikohale seades. See tähendab ka kooskõlas teaduskogukondadega, mille liikmed oleme.

Eesti on aktiivselt võtnud osa Euroopa Liidu teadusuuringuid ja innovatsiooni toetava programmi "Euroopa horisont" ettevalmistamisest. Aastatel 2021-2027 elluviidava programmi planeeritud eelarve ulatub 100 miljardi euroni, millest suur osa jaguneb kolme samba vahel. Avatud teaduse samba kaudu rahastatakse alusteadust ligikaudu 25,8 miljardi euro ulatuses. Teise samba kaudu rahastatakse teadus- ja arendustegevust ühiskondlike probleemide lahendamise ja tööstuse konkurentsivõimet toetavatel teemadel mahus 52,7 miljardit eurot. Kolmas, avatud innovatsiooni sammas on ette nähtud läbimurdelise innovatsiooni toetamiseks mahus 13,5 miljardit eurot. Ühiskonnaprobleeme hakatakse lahendada lisaks traditsioonilistele taotlusvoorudele ja partnerlustele ka väikse arvu missioonide abil, mis lähtuvad ÜRO säästva arengu eesmärkidest.

Valitsus kiitis oktoobris heaks Eesti seisukohad. Oleme uue programmi "Euroopa horisont" suhtes toetavad, aga seisame jätkuvalt selle eest, et osalusbarjäärid väikeriikidele väheneks. Rõhutame koostööprojektide ja mobiilsuse olulisust üksikettevõtetele ja -teadlastele suunatud tegevuste kõrval.

Arvestades, et innovatsiooni toetamisele on varasemast enam rõhku pandud, leidis Teadus- ja Arendusnõukogu, et ka riigisisiselt tuleb kolmandas sambas osalemise võimekust suurendada. Selleks peavad avalik ja erasektor koostööd tegema ning ootame Ettevõtjate Arendamise Sihtasutuselt varasemaga võrreldes aktiivsemat tegutsemist innovatsiooni toetamisel.

Majandus- ja kommunikatsiooniministerium on üle aastate taas kokku kutsunud innovatsioonipoliitika komisjoni, mis on kindlasti samm õiges suunas. Peame koos partneritega kujundama innovatsioonipoliitika, mis vastab nende vajadustele ja aitab tänaste ja juba ka homsete proovikividega toime tulla.

Programmi "Euroopa horisont" ettevalmistamine alles käib ja Eestil on veel lähema aasta jooksul võimalus mõjutada programmi sisu. Kujundamisel on näiteks Eesti temaatilised eelistused raamprogrammis osalemiseks. Palun siinkohal ka kõigi teie, riigikogu liikmete abi Eesti seisukohtade kujundamisel ja kaitsmisel Euroopa Liidu tasemel.

Head kuulajad, tahan lühidalt peatuda ka esseeisval. Alanud on uue, 2021. aastast algava planeerimisperioodi ettevalmistused. Käimas on Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni süsteemi hindamine. Teadus- ja Arendusnõukogu pidas vajalikuks saada enne järgmise strateegia ettevalmistamist sõltumatu hinnang Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi toimivusele ja praktilisi soovitusi selle edasiarendamiseks. Tööd on alustanud grupp kogenud Euroopa eksperte, kes tutvuvad varasemate uuringutega ja kohtuvad Eestis oluliste osalistega. Loodame Teadus- ja Arendusnõukoguga analüüsi esmaseid tulemusi arutada maikuu ning lõpptulemused avalikustatakse septembriks.

Aastast 2020 lõppeb suur osa riigis täna kehtivatest arengukavadest ning ka käimasolev eurorahade periood. Valitsus on andnud riigikantseleile ja rahandusministeeriumile ülesandeks töötada koostöös partneritega välja laiapindne pikaajaline strateegiadokument "Eesti 2035" tähtajaga aprill 2020. Selle protsessi raames lepatakse kokku Eesti pikaajalised arengueesmärgid, olulisemad reformid nende saavutamiseks ning kavandatakse ka ressursid strateegia elluviimiseks. On selge, et eurorahade maht järgmisel perioodil väheneb. Peame harjuma mõttega, et seni eurorahadest rahastatud poliitikavaldkondadele tuleb leida ilmselt teistsuguseid katteallikaid. See on võimalik, kui teeme koostööd ja prioritseerime olulisi eesmärgi.

Minu soov on, et teadus- ja arendustegevus oleks kõikide valdkondade arengustrateegiates teadlikult kavandatud, et seeläbi toetataks "Eesti 2035" strateegialoomes kokkulepitud eesmärgi ning paraneks märkimisväärselt Eesti poliitika kujundamise ja elluviimise kultuur ning kvaliteet. See ei tähenda arvukalt uusi strateegiaid, mis teadus- ja arendustegevust käsitleksid. Vastupidi – vähem strateegiaid kui täna, aga rohkem ühiseid ministeeriumide üleseid prioriteete nii sisutegevustes kui ka rahastamismudelites. Aasta 2021 annab meile võimaluse teha asju teisiti – paremini. Heaks näiteks on maaeluministeeriumi ja Maaülikooli süsteemne koostöö uue arengukava koostamisel ja tuleviku sihtide seadmisel.

Lõpetuseks rõhutan üksteisega suhtlemise, kokku saamise, mõtete vahetamise olulisust. Me ei saa kõike formaliseerida, isegi kui vahel meile nii tundub. Oma valdkonna teadlaste, teadustööde või ametnike ja ettevõtjate tundma õppimine ning koostöö käivitamine on sageli tahte küsimus.

Eespool mainitud teaduslepe on väga hea näide ühisest energiast, mis on meie sees tegelikult peidus. Kasutagem seda teaduse ja teaduspõhise ühiskonna arendamiseks. Vaja oli entusiastlikke eestvedajaid, kõigi osaliste avatust ning valmisolekut lisaks oma vajaduste ja soovide selgitamisele süveneda teiste olukorda.

Väikeses riigis nagu Eesti on inimsuhetel suur tähtsus. Teadus on meie kõigi asi – see tähendab teadusest rääkimist, aru saamist ja vajaduse korral kriitilist hindamist. Soovin seetõttu eraldi märkida ja tunnustada Eesti Noorte Teaduste Akadeemiat, kes oma teadustööde tulemuste tutvustamise ja seisukohtade selge väljendamisega on alates 2017. aastast teinud väga head valgustustööd, kui nii võib öelda.

Tähelepanu väärrib valimiseelsel ajal Eesti Teadusagentuuri eestvõttel käivitatud algatus "Kust sa tead?". Koostöös ajakirjanike, teadlaste ja paljude teiste partneritega pakutakse faktipõhiseid selgitusi valimiseelses debatis esitatavate väidete kohta. Loodan, et see muudab meie poliitilist kultuuri viisakamaks, faktipõhisemaks ning seeläbi paremaks.

Imetlusväärset tööd on teinud ka kõigile Vikerraadio kuulajatele tuttav teadusajakirjanik Priit Ennet, kelle teadusuudise rubriik pälvis igati väljateenitult selge sõnumiga tarbeteksti auhinna.

Mul ei ole illusioone selle töö lihtsusest. Teadus peab eristuma sageli väga apetiitseks vormistatud ebateadusest. Teadust ei saa lõputult ära lihtsustada, sest sageli ei ole lihtsaid ja selgeid vastuseid olemas. Oktoobris siinsamas riigikogus toimunud teaduspoliitika konverentsil rääkis sellest väga tabavalt akadeemik Tarmo Soomere. Tsiteerin: "Tänapäevane probleem on see, et teadus ei paku enam absoluutset tõe, vaid hetkel teadaolevat, parimal moel organiseeritud informatsiooni. See on ebamugav tõde nii riigile kui ka teadlastele, sest teadusele on sellisel moel raske viidata ja tugineda, kuna teadmine võib juba homseks olla muutunud."

Peame harima iseennast ja kogu Eesti rahvast, kuidas siduda uut informatsiooni varasemaga; kuidas pidevalt muutavas ja infoküllases ajas võtta nii oma isiklikku elu, tööd kui ka riiki puudutavates otsustes arvesse hetkel parimaid teadmisi ja olla valmis kohanema vastavalt uuele informatsioonile.

Austatud riigikogu – aitäh!